

Gençler İçin Fırsatları
Genişletmek ve Yetkinlikler
Oluşturmak

*Orta Öğretim için
Yeni bir Gündem*

DÜNYA BANKASI
Washington, D.C.

© 2005 Uluslar arası İmar ve Kalkınma Bankası/DÜNYA BANKASI
1818 H Street NW
Washington DC 20433
Telefon: 202-473-1000
Internet: www.worldbank.org
E-posta: feedback@worldbank.org

Tüm Hakları Saklıdır

1 2 3 4 08 07 06 05

Bu belgede belirtilen bulgular, yorumlar ve varılan sonuçlar yazara (yazarlara) ait olup Uluslar arası İmar ve Kalkınma Bankası / Dünya Bankası Yönetim Kurulu'nun veya onlar tarafından temsil edilen hükümetlerin görüşlerini yansıtmaz.

Dünya bankası bu çalışmada yer alan verilerin doğruluğunu garanti etmez. Bu çalışmada bulunan herhangi bir haritada gösterilen sınırlar, renkler, ölçü birimleri ve diğer bilgiler Dünya Bankası adına herhangi bir bölgenin hukuki durumunun kabulü ile ilgili bir karar verildiği veya bu sınırların onaylanması ve kabulü anlamına gelmez.

Haklar ve İzinler

Bu yayında bulunan materyallerin telif hakları alınmıştır. Bu çalışmanın bölümlerini veya tamamını izinsiz olarak kopya etmek ve/veya yayınlamak geçerli kanunun ihlali anlamına gelebilir. Uluslar arası İmar ve Kalkınma Bankası/Dünya Bankası, çalışmalarının yayılmasını teşvik etmekte olup, normal olarak bu çalışmanın bölümlerinin çoğaltılmasına kısa sürede izin verecektir.

Bu çalışmanın herhangi bir bölümünün fotokopisini çekmek veya çoğaltmak için izin almak üzere lütfen talebinizi tüm bilgilerle birlikte Copyright Clearance Center Inc., 222 Rosewood Drive, Danvers, MA01923, ABD adresine gönderiniz; telefon: 978-750-8400; faks: 978-750-4470; Internet:www.copyright.com.

Tali haklar da dahil olmak üzere haklar ve lisanslarla ilgili tüm diğer bilgi talepleri Yayın Bürosu, Dünya Bankası 1818 H Street NW, Washington, DC 20433 ABD adresine gönderilmelidir; faks 202-522-2422; e-mail: pubrights@worldbank.org.

ISBN 0-8213-6170-8
EAN 978-0-8213-6170-2

e-ISBN 0-8213-6169-4

Kongre Kütüphanesi Kataloglanmış yayın verileri için müracaat yapılmıştır.

İçindekiler

Önsöz	xi
Teşekkürler	xiv
Yönetici özeti	xvi
Kısaltmalar, Akronimler ve Veri Notları	xxvii
1. Orta Öğretim: En zayıf Bağlantıdan Dönüm Noktasına	1
Tarihsel Geçmiş	1
Orta Öğretimin Genişletilmesi için ABD Şablonu	3
Orta Öğretimin Geliştirilmesi ile İlgili Avrupa Modelleri	3
Orta Öğretimin Geliştirilmesi ile İlgili Asya Modelleri	4
Orta Öğretimin Tanımı ve Örgütsel Yapıları	5
Orta Öğretimin Farklı Özellikleri	7
Öğrenim Süresi	9
Okuldan İşe Geçiş	11
Orta Öğretimin Politika Paradoksu	14
Sonuç	15
Notlar	16
2. Orta Öğretime Yatırım Yapmanın Önemi	17
Doğrudan Yararlar ve Dışsallıklar	17
Büyümeye ve Yoksulluk Azalmasına Katkı	17
Sağlık, Cinsiyet Eşitliği ve Yaşam Koşullarındaki İyileşmelere Katkı	21
Demokrasinin Gerçekleşmesine Katkı	24
İlk ve Yüksek Eğitime Katkı	25
Kaliteli Orta öğretime karşı Artan Talep	27
Daha Fazla Eğitimli İşçilere Talep	28
Uygunluk ve Kalite Artışına Talep	29

Orta Öğretimin Genişletilmesinin Etkileri ve Yan etkileri	34
Sonuç	36
Notlar	37
3. Orta Öğretimin Önündeki Çifte Zorluk: Erişimi Genişletmek ve Kalite ile Uygunluğu Arttırmak	38
Seçkinlikten Kapsayıcılığa: Orta Öğretime Erişimi Genişletmek	38
Eşitlik Değerlendirmeleri	40
Bölgeler ve Ülkeler Arasındaki Eşitsizlikler	44
Talep Yönünde Müdahaleler	45
Orta Öğretimde Eğitime Devamın ve Tamamlamanın Düşük Olması	45
Yetişkinlerin Orta Öğretim sistemine Dahil edilmesi	48
Orta Öğretim Görme	50
Düşük Kalite ve Uygunluk	55
Sonuç	62
Notlar	62
4. Benzer Zorluklar. Değişen Gerçekler	63
Ülkeleri Gruplandırma için Bir Çerçeve	64
Orta Öğretime Porter Modelini Uygulama	69
Sonuç	74
Notlar	75
5. Çifte Zorluklara Yanıt Verme: Müfredat ve Değerlendirme	76
Müfredat—Öngörülen ve Uygulanan	77
Orta Dereceli Okul Müfredatının Hoşgörülemez Uygunsuzluğu	77
Üstbilişsel Sermaye ve Yaratıcı Sermaye Oluşturmak	80
Sosyal Sermaye Oluşturmak, Sosyal Çelişkiyi Önlemek ve Birlikte Yaşamayı Öğrenmek	82
Genel ve Mesleki Müfredat Arasında Değişen ve Azalan Sınır	83
Genel ve Mesleki Orta Öğretim Diyalektikleri	86
Müfredat Bilgi Alanlarının Artması ve Azalması: Bilgi Politikası ve Piyasadaki Değeri	87
Özet: Orta Öğretim Müfredat Reformundaki Eğilimler	91
Öğrencilerin ne Öğrendiklerinin ve Hangi Konuda Uzmanlaştıklarının Ölçümü	94
Ulusal Sınavlar: Orta Öğretimin Giriş ve Çıkış Yolu	94
Yüksek Riskler ve Sınavların Belirleme ve İzleme Fonksiyonları	95

Öğrenci Başarısı Konusundaki Uluslar arası Karşılaştırmalı Çalışmalarda Yeni Bir Akım	95
Öğrenci Başarısının Ulusal Değerlendirmesi	100
Özet: Yerel olarak Değerlendir, Ulusal Olarak Sınav Yap ve Küresel Olarak Karşılaştır	101
Not	102
6. Çifte Zorluklara Yanıt Vermek: Öğretmenler, Öğretme ve Teknoloji	103
Orta Dereceli Okul Öğretmenleri: Eksiklikler, Mesleki Kimlik ve Eğitim ile İlgili Hususlar	104
Orta Öğretim için Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitime Yatırım Yapmak Ne Ölçüde Yararlıdır?	106
Orta Dereceli Okul Mezunları için Öğretme Becerilerini Gerekli Temel Yetkinliklerle Eşleştirmek	107
Teknoloji ile Öğretmek ve Öğrenmek	110
Öğrenme Mekanlarını Genişletmek için Açık Öğretimde ICT Kullanımı	111
Eğitimin Kalitesini ve Uygunluğunu Arttırmak için Bilgisayar ve İnternet Kullanımı	117
Potansiyel ve Vaat	118
Zorluklar ve Riskler	121
Sonuç: Değişim İçin Tercihler	121
Notlar	123
7. Orta Öğretimin Finansmanı	124
Orta Öğrenimin Genişletilmesindeki Eğilimlerin Mali Boyutu	126
Orta Öğretim Finansmanını İyileştirmek için Yaklaşımlar	129
Orta öğretimde Yatırım Yeterliliğini Tespit Etmek için Basit Karşılaştırmalar	130
Özel veya Toplumsal Finansman Seçenekleri	144
Ücretler veya Maliyet Karşılama	147
Formüle Dayalı Finansman	153
Sonuç	160
Notlar	160
8. Orta Öğretimde Yönetim; Genişlemeyi Ve Kalite Artırımını Yönetmek	167
Orta Öğretimi Yönlendirmek	168
Merkez-Yöre İlişkileri	172
Erişimi ve Ebeveyn Kararlarını Etkileyen Yönetmelikler	182
Politik- Mesleki ve Merkezi-Yerel Gerilimleri Yönetmek	188

Orta Dereceli Okulları Yönetmenin Örgütsel Zorlukları	190
Orta Dereceli Okulların Geleneksel Organizasyon Prensipleri	190
Orta Dereceli Okul Etkinliğinin Temel Faktörleri	191
Prensiplerin Artan Rolü	197
Ebeveynleri ve Toplumları Dahil etmek	203
Sonuç	204
Notlar	206
Epilog: Orta Öğretimi Yeniden Düşünmek	207
Sadece <i>Aynısının Biraz Fazlası mı?</i> Orta Öğretim Politika ve Uygulamasını Dönüştürme Durumu	208
Orta Öğretim Politikasında Değiş Tokuşlar:	
Eski ve Yeni	210
Orta Öğretimde Değişimin Politik Boyutu	212
Not	215
Ekler	
A Eğitim Sistemlerinin yapısı ve Zorunlu Eğitim	216
B Gelir Grubu ve Cinsiyete Göre Sınıf Tamamlama, Seçilmiş Ülkeler, Değişik Yıllar	222
C Gelir Grubu ve Cinsiyete Göre Eğitim Durumu, Seçilmiş Ülkeler	226
D Seçilmiş Eğitim Piramitleri	228
E Gelir Düzeyine Göre Brüt Okullasma Oranı Ve Eğitim Durumu	232
F Bilgi Temelli bir Orta Dereceli Okul için Öğretmen Yetkinliklerine İlişkin Bir Yol Haritası	234
G Orta öğrenim İçin Kamu-Özel Ortaklıklar	239
H Orta Öğretimde Formüle Dayalı Finansman: Ülke Örnekleri	244
I Kolombiya ve Güney Afrika'da Asimetrik Ademi Merkeziyet	247
J Orta Öğretime Dünya Bankası Desteği	251
Kaynakça	265
Dizin	292
Kutular	
1.1 Orta Mesleki Eğitimin Değişen Statüsüne Ülke Tepkileri	13
2.1 Kamboçya'da Orta öğretim Üzerinde Artan Baskılar	26
2.2 Gelişmekte Olan Ülkelerde Eğitim Almada Eşitsizlikler	35

3.1 Hindistan'da Orta Öğretim: İlkokul Öğretimindeki Başarılarla Dayalı Oluşum	41
3.2 Progres, Meksika'nın Para Karşılığı Eğitim Programı	46
3.3 Çin'de Orta Öğretimi Genişletme Politikaları	49
3.4 Kore'de Evrensel İlk ve Orta Öğretim İçin Girişim	54
4.1 Ülkeleri Gruplandırma için Üç Eksenli Çerçeve	66
5.1 Doğu Avrupa ve Orta Asya'da Orta öğretim Müfredatının Aşırı Yükü	92
5.2 Ürdün'ün IAEP Verilerine Dayalı Orta Öğretim Reformu	99
6.1 Örneklerle Amerika Birleşik Devletlerinde Bulunan Sanal Okul Türleri	115
6.2 Dünya Bağlantıları: Bir Küresel Öğrenme Toplumu	120
7.1 9 Temmuz 1999 Tarihinde İngiltere Avam Kamarasında Yapılan Bir Müzakereden Alıntılar	125
7.2 Eğitim Harcamalarının Dağılımının Analizi: Lesotho Örnek Olayı	145
7.3 Özel Sektör Kapasitesinin Kullanımı Yoluyla Erişimin Genişletilmesi: Kore Cumhuriyeti Olayı	148
7.4 Orta Öğretimde Ücretler ve Katkılar: Afrika ve Şili'den Örnekler	152
8.1 Hindistan'da Tek Merkezden İdare Edilmeme: Kerala Eyaleti	173
8.2 Yetki Devri Unsurlarını İçeren Merkezi Bir Eğitim Sisteminin Özellikleri	174
8.3 Bölgesel Bir Yetki Devri Sisteminin Özellikleri	176
8.4 Paraná, Brezilya'da Okul Durum Karnesi	177
8.5 Bir Yerel Kontrol Sisteminin Özellikleri	178
8.6 İsveç'te Yerel Seviyeye Sorumlulukların ve Yetkinin Aktarılması	178
8.7 İyi Yapılandırılmış ancak Çok Etkili Olmayan bir Sistem: Bangladeş Olayı	179
8.8 Yarı Piyasalar Yoluyla Elde Edilen Kurumsal Otonominin Özellikleri	180
8.9 Orta Öğretime Erişim ile İlgili Modeller ve Politikaların Özellikleri	183
8.10 Paydaşların Politika ile İlgili Görüşmelere Katılması:Şili	189
8.11 Etkin Orta Dereceli Okulların Özellikleri	192
8.12 Değişik Türdeki Küçük Okulların Ana özellikleri	194
8.13 Öğretmenin Yönettiği Karar Verme Ekipleri	198
J.1 Orta Öğretimde Bölgelere Göre Konular ve Öncelikler	253

Şekiller

1.1 Bölgelere Göre Zorunlu Eğitime Başlama ve Bitirme Yaşları Yaşları, 2000 Yılı Civarı	11
2.1 Eğitim Görme Yoluyla HIV Yaygınlaşması, 18–29 Yaşları, Kırsal Uganda, 1990–2000	22
2.2 Annenin Eğitim Düzeyine Göre Beş-Yaş Altı Ölüm Oranları, Seçilmiş Bölgeler, 1998 Yılı Civarı	23
3.1 Orta Dereceli Okullarda Brüt Okullulaşma Oranı ve Kişi Başına GMH, 127 Ülke, 1990	40
3.2 Bölgelere göre Orta Dereceli Okullarda Brüt Okullulaşma Oranı, 1970–95	41
3.3 Bölgelere Göre Orta Öğretimde Cinsiyet Eşitlik Endeksi Seçilmiş Yıllar, 1970–2000	43
3.4 Bölgelere Göre En Azından Bir Miktar Orta Öğretim Gören Nüfusun Payı 1960–2000 ve 2010 Yılına Kadar Projeksiyon	44
3.5 Okulda Bir Sonraki Sınıfa Geçen Kentsel ve Kırsal Grupların Payı, Dominik Cumhuriyeti, Ekvator, Meksika ve Peru, 1990ların Başı	47
3.6 Bölgelere Göre Beş Yaş ve Daha Büyük Nüfusta Ortalama Okul Yılı, 1960, 1980, ve 2000	50
3.7 Bölgelere Göre 15 Yaş ve Üstü Nüfusun Eğitim Düzeyi, 1960 ve 2000	51
3.8 15 Yaş Üzerindeki Nüfusun Eğitim Durumuna Göre Dağılımı, Seçilmiş Ülkeler	53
3.9 Öğrenci Performansı ve Kişi Başına GSMH, Seçilmiş Ekonomiler, PISA 2000, Okuma	56
3.10 PISA Okuma Becerileri Skalasında Her Yeterlik Düzeyinde Yer Alan 15 Yaşındaki Öğrencilerin Yüzdesi Seçilmiş Ekonomiler, 2000	57
3.11 PISA Başarısı, OECD Ortalaması ve Seçilmiş Gelişmekte Olan Ülkeler, 2000	59
3.12 Yüksek gelirli Ülkelerin ve Seçilmiş Orta Gelirli Ülkelerin (Güney Afrika, Fas ve Şili) TIMSS-R’de Nisbi Performansları	60
3.13 Ülke Gelir Grubuna Göre Erişim, Öğrenme ve Gelir	61
4.1 Eğitim Stokunu ve Ülke Gelir Grubuna Göre Eğitim Görmeyi Arttırmak için Harcanmakta Olan Çabalar, 2000 veya Mevcut En Son Yıl	65
5.1 Bölgelere Göre 7. ve 8. Sınıflar İçin Müfredatla İlgili Alanlara Ayrılan Toplam Eğitim Süresinin Ortalama Oranı, 1985 ve 2000	78
5.2 Rutin ve Rutin Olmayan Görev Girdisinin Ekonomik Tedbirleri, Amerika Birleşik Devletleri, 1969–98	82

6.1 Pedagojik İçerik Bilgisine Katkıda Bulunan Kategoriler	109
6.2 Orta Dereceli Okul Öğretmeni Yetkinlikleri	110
7.1 Orta Öğretimin Finansmanı İçin Karar Yolları	131
7.2 Kişi Başına GSMH Büyüme Oranları en düşük ve En Yüksek Olan Ülkelerde Brüt Okullulaşma Oranları, 1970–2000 ve 1980–2000	138
8.1 Eğitimin Yönetilmesi	171
8.2 Giriş Modelleri ile İlgili Eğitim Yönetim Modellerinin Gelişmesi, Avrupa, 1970’li Yılların Sonundan Bugüne	188
B.1 Gelir Grubu ve Cinsiyete Göre Sınıf Tamamlama, Mısır Arap Cumhuriyeti, 1995–6	222
B.2 Gelir Grubu ve Cinsiyete Göre Sınıf Tamamlama Çad, 1998	223
B.3 Gelir Grubu ve Cinsiyete Göre Sınıf Tamamlama, Endonezya, 1997	223
B.4 Gelir Grubu ve Cinsiyete Göre Sınıf Tamamlama, Hindistan, 1996	224
B.5 Gelir Grubu ve Cinsiyete Göre Sınıf Tamamlama, Kolombiya, 1995	224
B.6 Gelir Grubu ve Cinsiyete Göre Sınıf Tamamlama, Türkiye, 1993	225
B.7 Gelir Grubu ve Cinsiyete Göre Sınıf Tamamlama, Özbekistan, 1996	225
D.1 Eğitim Piramitleri, Nüfus Yaşı 15 ve Üstü	228
Tablolar	
1.1 Orta Öğretimde Örgütsel Modeller	6
1.2 Eğitici Örgüt Modeli, Anaokulunda 12. (K–12) Sınıfa Kadar	9
1.3 Bölgelere Göre Orta Öğretim Döngüsünün Süresi	10
4.1 Ekonomik Statü Uyarınca Sınıflandırmanın ve Özümleyici ve Yaratıcı Kapasitenin Gösterilmesi	69
4.2 Faktör Güdümlü Ekonomilerde Orta Öğretim Arz ve Talebi	70
4.3 Kısmi Yatırım Güdümlü Ekonomilerde Orta Öğretim Arz ve Talebi	71
4.4 Tam Yatırım Güdümlü Ekonomilerde Orta Öğretim Arz ve Talebi	72
5.1 Bölgelere göre Seçilmiş Eğitim Alanlarında Orta Öğretim Düzeyinde Çalışma Sağlayan Ülkelerin Yüzdeleri, 1960’lar, 1980’ler ve 2000	84

5.2 Bölgelere Göre Üst Orta öğretim Bölüm Türlerinin Varlığı, 2000 Yılı Civarında	89
5.3 Seçilmiş Ekonomilerde Özel Ek Ders Alımı	96
5.4 Tanım Olarak Belirlenmiş Temel Yetkinlikler ve Yetkinlik Projesinin Seçimi	98
6.1 Afrika'da Orta Öğretim Dengi Açık Öğretim	112
7.1 İlk ve Orta öğretimde Okullulaşmanın Büyüme Oranı, Seçilmiş Ülkeler ve Dönemler	127
7.2 Orta Dereceli Okulların Finansmanı için Seçenekler	132
7.3 Sonraki Ekonomik Büyüme Katılarına Göre Ortalama Brüt Okullulaşma Oranları	137
7.4 Bir Sonraki Alt Eğitim Düzeyinde 10 Yıl Sonra Meydana Gelen Artışa Brüt Okullulaşma Oranları Tepkisinin Bir Üsluba Uydurulmuş Durumları	141
7.5 Ülke Grubuna Göre Kişi Başına Düşen GSMH'ya Orantılı Olarak Öğrenci Başına Düşen Harcama, 1990'lı Yılların Sonu	142
7.6 Eğitim Düzeyi, Eğitim Büyüme Kayıtlarına Göre Öğrenci Başına Tipik Maliyetler ve Eğitim Sisteminin Büyüme Durumu	143
7.7 Okul Ücretleri veya Katkı Uygulamasını Analiz Etmek için Önerilen Kriterler	149
7.8 Finansman Araçları Uygulaması ve Erişim, Kalite ve Eşitlik Hedefleri Seçenekleri	161
8.1 Eğitimde Ulusal Hükümetin Rolünün Değişim Yönü	170
8.2 Çeşitli Finansman Destek Planları Kullanılmak Suretiyle Hükümet Tarafında Başlatılan Ortaklıklar	186
8.3 Okul Müdürlerinin Değişen Roller	199
8.4 Eğitim Liderleri Olarak Orta Öğretim Müdürlerinin Davranışı: Dört Bileşik Portre	200
C.1 Gelir Gruplarına Göre 15-19 Yaş Arasındaki Erkeklerin Öğrenim Durumu, Seçilmiş Ülkeler	226
C.2 Gelir Gruplarına Göre 15-19 Yaş Arasındaki Bayanların Öğrenim Durumu, Seçilmiş Ülkeler	227
E.1 Gelir Düzeyine Göre Brüt Okullulaşma Oranları ve Eğitim Durumları, 2000	232
J.1 Amaçlara ve Bölgelere Göre Orta Öğretimin Gelişmesi için Dünya Bankası Desteği, 1990–2001 Mali Yılları	259
J.2 Orta Öğretim Konusunda Dünya Bankası'nın Analitik Çalışmasının Özeti	261
J.3 Yayın yılına Göre Orta Öğretim ile İlgili Dünya Bankası Yayınları	263

Önsöz

Günümüzde kazançlı ve verimli bir geleceğin anahtarını gittikçe artan bir biçimde bilgi ve beceriler elinde bulundurmaktadır. Ancak birçok bölgede gençler işsizlik nedeniyle zayıf düşmekte, HIV/AIDS saldırısına, madde bağımlılığına ve yoksulluğun yol açtığı diğer yıkıcı koşullara maruz kalmaktadırlar. Hızla değişen dünyamızda gelişmekte olan ülkelerde orta öğretime erişimin genişletilmesi gereği tartışmasızdır. Bu raporun açıkça ortaya koyduğu gibi, şanslı bir azınlığın orta dereceli okula gitme ve yüksek eğitim rüyalarını ve ödülleri gerçekleştirme imkanı bulduğu seçkinlikten, herkesin ilk öğretimden orta öğretimin yeni bir alanına giden köprüyü geçmek için aynı şansa sahip olduğu, farklı olanaklarla bir çekim merkezi olarak üniversite ve iş piyasasının da içeriğine dahil olduğu kapsayıcılığa geçmemiz gerekmektedir.

Orta öğretim tarihsel bir ihmalden sonra kalkınmakta olan ülkelerin gündemine yeniden girmiştir. Artık eğitim sistemlerindeki en zayıf halka olmaktan uzakta, eğitimin dönüşümsel sürecinin temel taşı olarak ortaya çıkmaktadır. Dünya Bankasında bulunan bizler, son yirmi yılda eğitim stratejimizin orta öğretime ilk ve yüksek öğretime olduğundan daha az ilgi göstermiş olduğunu bilmemiz ve tüm eğitim seviyelerindeki önemli bağlantılara yeniden odaklanmakta olduğumuzu kabul etmemiz gerekir.

Orta öğretim uzun süre sadece orta gelirli ülkeler tarafından ve sadece ilköğretime evrensel erişimi gerçekleştirdikleri takdirde öncelik olarak düşünülmüştür. Stratejik odaklanmanın ilk öğretimden orta öğretim alt sınıflarını kapsayan bir kavram olan temel öğretime dönüştüğü 1995 yılında bu uzun süren eğilimde büyük bir değişim olmuştur. Düşük gelirli ve bazı orta gelirli ülkelerde 2015 yılı Milenyum Kalkınma Hedeflerinin (Millenium Development Goals - MDGs) bir parçası olan Herkes için Eğitim (Education for All - EFA) sağlama çabaları bu değişime eşlik etmiştir. Bu durum orta öğretime yaklaşımda büyük bir değişim yaratmıştır: bundan böyle temel ilk eğitimin genişletilmesi ve daha üst seviyeye çıkartılması, bir seçkinin yüksek öğrenime hazırlanmasından daha gerekli görülmektedir.

Sonuç olarak orta öğretim kendine özgü bir misyon üstlenmiştir. Yaşamları daha iyiye dönüştürme yeteneği nedeniyle, tüm dünyadaki gençlik için ilk öğretimin artık yeterli

olmadığı konusu çok az merak uyandıran bir olaydır. Bu gençlerin eğitimlerinden en iyi şekilde yararlanabilmeleri ve toplumlarına katkıda bulunabilmeleri için kendilerine teknik yetenek ile akademik ve yaşam becerilerini sağlayacak orta öğretime ihtiyaçları vardır.

Orta öğretim, ilk öğretim, yüksek öğretim ve iş gücü piyasası arasında bulunan otoyoldur. Orta öğretimin çeşitli varış yerlerini birbirine bağlama ve gençleri hayatta gitmek istedikleri yere götürme yeteneği çok önemlidir. Orta öğretim, eğitim görmenin ve fırsatının genişlemesini kısıtlamak suretiyle bir darboğaz gibi davranabilir veya öğrencilerin ilerlemeleri için yolları açabilir.

Orta öğretim aynı zamanda öğrencilerin kişisel sağlıklarını iyileştirmek ve onların HIV enfeksiyonuna karşı korunmalarına yardımcı olmak konusunda bir farklılık getirebilir. Afrika'da temel eğitimlerini tamamlayan gençlerde daha düşük HIV/AIDS riski bulunduğu dair şu anda ikna edici kanıtlar bulunmakta olup, orta öğretimini tamamlayan kişiler için bu etki daha da güçlüdür. Çelişkili bir durum olarak, bu "sosyal aşının" kaynağı olan orta öğretim sisteminin kendisi birçok Afrika Ülkesinde artan öğretmen ölümleri ve yoklukları nedeniyle HIV/AIDS tarafından yok edilmektedir. Bu nedenle, eğitim vermenin sağlanması, hem öğretmenleri hem de halen orta dereceli okulda bulunan ve geleceğin öğretmeni olan gençleri korumak için özel çaba harcanması gerektiği anlamına gelmektedir.

Gençlere kaliteli orta öğretim sağlanması, yalnızca daha fazla fırsat ve yüksek amaçlara ulaşma dürtüsüne yol açmaz, aynı zamanda bilgilendirilmiş vatandaşlıklarının, kaynaşmış ve açık toplumların oluşumu ve korunmasında çok önemli olduğu bir insan grubu arasında tolerans ve güven tesis edebilir. Orta öğretim, bugünün gençlerinin tabi oldukları vatandaşlıkların kalitesini arttırmanın yanı sıra gençlerin riskli ve asosyal davranışlarda bulunma olasılığını azaltabilir. Bu etkinin toplum için önemli yararları vardır.

Kazanç ve başarıların daima zor elde edildiği tüm dünyayı kapsayan bir kalkınma toplumunda gençlere onları temel eğitimden orta ve yüksek öğretime ve sonrasına ulaştıran ve ekonomik büyümeyi teşvik eden dinamik bir eğitim sağlamak, özellikle kız ve erkeklere eşit olarak uygulandığında hiç şüphesiz ki bir ülkenin yapabileceği en iyi yatırımdır. Zorluklar iki yönlüdür: bunlar, tüm gençlerin orta öğretime erişimlerini arttırmak ve aynı zamanda orta öğretimin kalitesini ve uygunluğunu iyileştirmek şeklinde ifade edilebilir.

Her ne kadar hükümetlerin orta öğretimin zorunlu aşamasına kaynak sağlamaları beklenmekteyse de aileler ve toplumlar zorunlu aşama sonrasına mali destek sağlamada daha aktif bir rol oynamalıdır. Buna ilaveten, ikili ve çoklu ortakların işbirliği yapma yönündeki çabaları sonucunda oluşturulan kamu-özel ortaklıkları kitlesel orta öğretimi altından kalkılabilir bir hale getirmek için önemli katkılarda bulunabilirler.

Gençler İçin Fırsatları Genişletmek ve Yetkinlikler Oluşturmak: Orta Öğretim için Yeni Bir Gündem başlıklı bu rapor, karar vericiler için delile dayalı “denenmiş ve doğru” politika seçeneklerini ortaya koymaktadır. Sunulan bulgular ve öneriler, kalkınmakta olan ülkelere ve geçiş ekonomilerine; kendi orta öğretim sistemlerini ilk eğitimin başarılı bir şekilde genişlemesinden doğan taleplere, küreselleşmenin getirdiği sosyal ve ekonomik zorluklara ve bilgi temelli ekonominin baş döndürücü hızına uyarlamalarında yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Jean-Louis Sarbib
Kıdemli Başkan Yardımcısı
İnsan Geliştirme Ağı
Dünya Bankası

Teşekkür

Bu rapor, Ernesto Cuadra ve Juan Manuel Moreno başkanlığında 7'nci Bölümün yazarı Luis Crouch ile Yidan Wang, Dina Abu-Ghaida, ve Shobhana Sosale'nin dahil oldukları bir ekip tarafından yazılmıştır. Thomas Welsh, Gwang-Jo Kim, Irene Psifidou, Yoko Nagashima, Yoshiko Koda, Donald Bundy ve Phillip Hay ilave katkılarda bulunmuşlardır. Fahma Nur ve Ines Kudo ekibe yardımcı olmuşlardır. Belgenin nihai versiyonunun üretilmesi ile ilgili yardımları için Inosha Wickramasekera'ya, yerinde ve vazgeçilmez destekleri için Eğitim Danışmanlık Servisinden Veronica Grigera 'ya ve Eğitim İstatistiklerinden (EdStats) Lianqin Wang ve Saida Mamedova'ya özel olarak teşekkür ederiz. Bu çalışma, Dünya Bankası İnsan Geliştirme Ağı Kıdemli Başkan yardımcısı Jean-Louis Sarbib'in genel yönetimi ve Eğitim Müdürü Ruth Kagia ile Geçici Eğitim Müdürü Jamil Salmi'nin yakın denetimleri altında yürütülmüştür.

Bir dış danışmanlık grubu, başlangıç rehberliği görevini yapmış ve raporun mesajlarını şekillendirmede yardımcı olan değerli yorumlarıyla katkıda bulunmuşlardır. Bu dış danışmanlık grubunun üyeleri Brezilya eski Eğitim Bakanı Paulo Renato Souza; Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü- Uluslar arası Eğitim Planlaması Enstitüsü (IIEP-UNESCO) başkan vekili Francoise Caillods; İsveç Uppsala Üniversitesi eğitim profesörü Ulf Lundgren; UNESCO eski Genel Müdür Yardımcısı Pai Obanya; Hong Kong Üniversitesi, dönemin Rektör Yardımcısı Kai-ming Cheng; Kore Eğitim Geliştirme Enstitüsü (KEDI) başkanı Chong Jae Lee; ve Şili Eğitim Bakanlığı Müfredat Müdürü Cristian Cox'dur. Ayrıca ekibe, bu raporun hazırlanma süresi boyunca yapılan gözden geçirme toplantılarında değerli yorum ve görüşlerini sunan Christopher Thomas, Jacob Bregman, Michel Welmond, Alberto Rodriguez, Norbert Schady, Susan Hirshberg ve Toby Linden'den oluşan bir iç emsal inceleme heyeti tarafından danışmanlık yapılmıştır.

Ekip; Jamil Salmi, Birger Fredriksen, Maureen McLaughlin, Dzingai Mutumbuka, Myriam Waiser, Eduardo Velez, Michelle Riboud, Regina Bendokat, Martha Ainsworth,

Emmanuel Jimenez, James Socknat, Viviana Mangiaterra, Vincent Greaney, Gillian Perkins, Kin Bing Wu, Deepa Sankar David Fretwell, Jon Lauglo, Pasi Sahlberg, Martha Laverde, Juan Prawda, Adriana Jaramillo, Emiliana Vegas, Suhas Parandekar, Robert Hawkins, Richard Hopper, Carolina Sánchez-Páramo, Carolyn Winter, Adrian Verspoor, Peter Buckland ve Manorama Gotur'un dahil olduğu Dünya Bankası çalışanlarına yaptıkları yorum ve katkılardan dolayı minnettardır.

Ekip, diğer uluslar arası kurum ve kuruluşlarda bulunan meslektaşlar tarafından sağlanan yorum, öneri ve katkılardan yararlanmıştı; bunlar: Avrupa eğitim Vakfından Peter de Rooij ve Vincent McBride; ABD Uluslar arası Kalkınma Ajansından (USAID) Stephen Tournas ve Gregory Loos; Japonya Uluslar arası İşbirliği Ajansından (JICA) Yumiko Yokozeki; UNESCO'dan Aaron Benavot; Ibero-Amerikan Devletleri Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütünden (OEI) Alejandro Tiana; Amsterdam Vrije Üniversitesi Uluslar arası İşbirliği Merkezinden Wout Ottevange; ve Hong Kong Üniversitesi Mukayeseli Eğitim Araştırma Merkezinden Mark Bray'dir. Rapor için referans belgelerini hazırlayan yazarların katkıları Kaynakça'da liste halinde verilmiştir.

Kitap tasarımı, redaksiyonu ve üretimi Dünya Bankası Yayın Ofisi Üretim Hizmetleri Birimi tarafından Rick Ludwick, Monika Lynde ve Paola Scalabrin'in denetimleri altında düzenlenmiştir. Çalışması yazıya çok büyük değer katan kopya editörü Nancy Levine'e özellikle müteşekkiriz.

Ekip, Dünya Bankası içinden ve dışından görüş ve önerileriyle katkıda bulunan tüm meslektaşlara teşekkür eder. Ekip herhangi bir eksiklik, hata veya yanlış yorumun sorumluluğunu üstlenmektedir.